

Ekklesia Tilburg - Viering rond schrift en tafel – 25 oktober 2020

Voorgangers Arthur van Tongeren en Simone Snakenborg
Lector Jan Glorius
Zang Ingrid van Beuzekom en Nico Meijer
Piano Peter Claessens

“Met heel je hart en ziel”

OPENING

Onsteken van de Paaskaars

Lezen	Deuteronomium 6, 1-3	
Zingen	Hoor Israël	(slot van 60-III)
Welkom en inleiding		
Stilte		
Zingen en bidden	Onze hulp in de naam van de Heer	(60-III)

DIENST ROND DE SCHRIFT

Lezing	Exodus 22, 20-26	
Tussenzang	Deze woorden	(45-III)
Lezing	Matteüs 22, 34-40	
Muziek – piano		
Overweging		
Lied	Hij die gesproken heeft	(94-II)
Mededelingen, collecte		

DIENST ROND DE TAFEL

Klaarmaken van de tafel		
Uitnodiging – stilte		
Gebed met intenties		
Tafelgebed	Daar waar vriendschap is (2) <i>gezongen en gesproken</i>	(215-III)
Brood en wijn		

SLOT

Voorbede	met gesproken acclamatie door allen: “Hoor Gij van Israël, ontferm u”	
Afsluiting/zegen	Hoor Gij van Israël	(61-III)

** Welkom / inleiding

Goede morgen,
welkom hier, dit uur, in deze viering van Ekklesia Tilburg.
Voel je thuis in deze gemeenschap van mensen en van de Enige.

Nog steeds bepaalt het covid-virus ons leven,
hetgeen ook hier te merken is aan de opstelling waarin we zitten.
We mogen ook nog niet samen zingen, iets wat we node missen.
Dat ik hier nu voor u sta heeft ook alles met covid te maken:
Arthur zit 10 dagen in thuisquarantaine, omdat zijn moeder maandag
positief testte op het virus en hij daar zondagavond nog was geweest.
We hebben in overleg afgesproken dat Arthur wel de viering af zou maken,
ik lees dus vandaag zijn teksten, en Louis is bereid gevonden mijn rol
als tafelvoorganger van me over te nemen.

We openen deze bijeenkomst daarnet
met gesproken en gezongen woorden uit het boek Deuteronomium.
Hoor Israël, *Sjema Jisraeel*, het is het begin van de joodse geloofsbelijdenis.
Het is tevens de grondtoon van deze viering.
Een aantal malen zullen deze woorden nog klinken het komende uur,
zowel gesproken als gezongen.
We zullen ze ondermeer terughoren in het evangelie volgens Matteüs,
waar Jezus ze gebruikt als antwoord op de vraag wat het belangrijkste gebod is.
“God liefhebben met heel je hart en ziel, uit al je kracht”, zegt Jezus.
Maar het valt in tweeën uiteen: God liefhebben en je naaste,
het één kan niet zonder het ander, het ander niet zonder het één.
Het is antwoord en opdracht ineen.
Ik wens u een goede viering.

Maken we het eerst even stil.

**stilte

Aansluitend zingen en bidden: Onze hulp in de naam van de Heer **(60-III)**

“Deze woorden aan jou opgedragen hier en heden, prent ze in je hart, leer ze aan je kinderen”. Hoe actueel kan een tekst klinken? Het had zomaar de afsluiting van een persconferentie van onze premier kunnen zijn, nadat de laatste corona-maatregelen waren aangekondigd. Maar ze komen uit het boek Deuteronomium, ze volgen direct op de verzen die we na het ontsteken van de Paaskaarsen lasen en zongen. Net zo goed als in onze tijd, moest de mens ook destijds op het hart gebonden worden wat belangrijk was voor een samenleving. De “deze woorden” waar het toen om ging waren de door Mozes ontvangen Tien Geboden – het door de Eeuwige gegeven richtsnoer ten leven. De God van Israël, die enkel Stem is, laat zich horen en wijst een begaanbare weg die zal leiden naar ‘goed wijd land’. Huub Oosterhuis laat in het leerdicht *Het lied van de aarde* die ‘enkel-Stem-God’ ter verantwoording roepen, met de vraag “Je zet de woorden zo mooi op een rijtje, je zegt ze zo mooi – ben jij het ook die ze doet?” De Stem van God antwoordt: “Ik ben het die ze zegt. Wij zijn het die ze doen. De aarde zal het aanschouwen.” De crux zit hem in dat tweede zinnetje ‘Wij zijn het die ze doen’, en met name in dat woordje ‘wij’. De Stem geeft ons richting, biedt ons een kans op een zinvol leven, maar wij moeten het zelf waarmaken. Wij moeten ons die woorden eigen maken ‘met hart en ziel’, ze op onszelf bétrekken en aan elkaar vóltrekken. Aan het appèl dat op je wordt gedaan kun je niet half gehoor geven, het is met heel je hart en ziel of niet.

De lezing uit Exodus geeft enkele exemplarische voorbeelden van wat het inhoudt om te leven naar die gegeven woorden: opkomen voor de vreemde, recht doen aan de meest kwetsbaren, eerlijk zijn in geldzaken, mededogen hebben met de ander. Het is in feite beeld-van-God-zijn in deze wereld, mens zijn zoals je ooit bedoeld en geschapen bent. Dat is makkelijk gezegd, maar veel moeilijker gedaan. Wil je dat met heel je hart en ziel doen, dan volg je het spoor van Jezus – en we weten hoe het hem is vergaan. Hij kwam in zijn spreken en handelen op voor de verschoppelingen, de armen en verdrukten, en nam stelling tegen de huichelachtigheid van de machthebbers in tempel en staat. Vandaag hoorden we hoe de Farizeeën hem op de proef stellen. Maar Jezus heeft geen moeite met hun vraag, hij kent zijn bronnen. “Het voornaamste gebod is God te dienen met heel je hart, ziel en verstand”, antwoordt hij hun. En hij voegt eraan toe: “Het tweede, daaraan gelijk: je naaste beminnen als jezelf”. Dat is wat staat geschreven in de Thora. Elke jood kent deze woorden, en naar ik mag aannemen de meeste christenen ook. Ze vormen de kern van ons gedeelde geloof. We moeten ze niet enkel leren of geloven, maar doen. De rabbijn van de Liberaal Joodse Gemeente hier in Tilburg, zei dat ooit eens: “De Thora moet je in de eerste plaats dóén. Het is een opdracht aan ieder van ons. Of je al dan niet gelooft doet er niet toe”. Ik vind dat een mooie gedachte, want het impliceert dat ook andersdenkenden of niet-gelovigen kunnen leven naar de Thora – ook al zullen zij dat niet zo benoemen.

Leven naar de gegeven woorden, met hart en ziel, is dag na dag een uitdaging voor ieder van ons. We ervaren vaak onze eigen onmacht om die opdracht te volbrengen. Een enkele keer zien we voorbeelden van mensen die het lukt, of weten we ons bemoedigd door oude verhalen. Misschien horen we zelfs die oorspronkelijke Stem die ons roept, die ons vraagt een naaste te zijn voor de ander, om elkaar te bevrijden uit onrecht, angst en doem. Een God die enkel Stem is kan slechts bevrijdend aanwezig zijn in *ons* handelen. Wij zijn Gods handen en voeten in deze wereld. Dat kan soms aanvoelen als een loodzware last die op onze schouders wordt gelegd. Er zijn zeker momenten waarop ik het gevoel heb tekort te schieten, niet te kunnen voldoen aan wat van me wordt gevraagd. Dan houd ik me maar vast aan de gedachte dat ik ook maar een mens ben, met al zijn fouten en beperkingen. De ideale mens bestaat slechts in onze verbeelding en in verhalen. Naar mensen die dat beeld benaderen en alles op het spel durven zetten voor hun idealen, kijk ik met bewondering. In het besef dat dat mij niet gegeven is. Die Stem heeft makkelijk praten ben je soms geneigd te denken – en misschien is dat ook wel zo. Ze probeert ons te verleiden om te kiezen voor een weg die tot een betere wereld zal leiden. Ze weet dat het een moeilijke weg is, waarvan we nogal eens zullen afdwalen, die we met vallen en opstaan moeten begaan, een levenslang gevecht. En toch

roept ze ons telkens weer op om door te zetten, niet op te geven. Er wordt iets van ons gevraagd, het is aan ons om er al dan niet voor te kiezen. Niet God moet het doen maar ik. Ik mag me daarbij geïnspireerd weten door die Stem van toen, gedragen door het vertrouwen dat me gegeven wordt door wie wij God noemen. Zij heeft blijkbaar genoeg vertrouwen in mij, dat ze mij durft los te laten, eigen verantwoordelijkheid durft te geven. In de hoop en overtuiging dat ik op eigen benen leer staan en uit eigen kracht het goede zal doen.

De Amerikaanse dichteres Louise Glück, winnaar van de Nobelprijs voor de Literatuur 2020, verwoordt dit prachtig in haar gedicht *Wijkend licht*.¹

Wijkend licht

Jullie leken net kleine kinderen,
altijd tuk op een verhaal.
En ik had er al zo veel verteld;
ik had genoeg verzonnen.
Dus gaf ik jullie potlood en papier.
Ik gaf jullie pennen van riet
dat ik zelf sneed, middagenlang in de dampige velden.
Schrijf jullie eigen verhaal maar, zei ik.

Na al die jaren luisteren
zouden jullie wel weten
wat een verhaal was dacht ik.

Zeuren was het enige wat jullie konden.
Alles moest jullie worden uitgelegd,
op eigen kracht doorgrondde jullie niets.

Toen besepte ik dat jullie niet konden denken
met werkelijke lef of passie;
jullie hadden je leven nog niet geleid,
geen eigen rampen doorstaan.
Dus gaf ik jullie levens, gaf ik jullie rampen,
want schrijfgerei alleen bleek niet genoeg.

Jullie zullen nooit weten hoe goed
het me doet jullie daar te zien zitten
als onafhankelijke wezens,
jullie te zien dromen bij het open raam,
potloden die ik jullie gaf in de aanslag
tot de zomerochtend in woorden opgaat.

Het scheppen heeft jullie opgewonden,
ik wist het van tevoren, dat doet het in het begin altijd.
En ik ben vrij om te doen wat ik wil,
me met andere dingen bezig te houden,
in het volste vertrouwen
dat jullie me niet meer nodig hebben.

(Arthur van Tongeren, 25 oktober 2020)

1 Vertaling: Erik Menkveld. In tijdschrift Raster #107, 2004 (<https://tijdschrift raster.nl/poezie-2/gedichten-4/>)

** voorbeden (*acclamatie* gesproken door allen)

Enige, liefdevolle God,
luister naar ons als wij tot u bidden:

voor mensen die zich eenzaam voelen dezer dagen
die worstelen met gevoelens van angst en godverlatenheid
geef ze hoop en kracht tot leven

Hoor Gij van Israël, ontferm u

voor mensen die zich met hart en ziel inzetten voor anderen
mantelzorgers, artsen en verpleegkundigen
geef ze kracht om het vol te houden

Hoor Gij van Israël, ontferm u

voor mensen die zich bekommeren om hun naasten
die oog hebben voor de vreemden, de kwetsbaren,
geef ze uw kracht tot liefde

Hoor Gij van Israël, ontferm u

voor ons hier bijeen dit uur
die zich laten inspireren door uw woord
geef dat wij elkaar vasthouden
en samen wegen zoeken naar uw rijk van vrede
met heel ons hart, heel onze ziel, al onze kracht

Hoor Gij van Israël, ontferm u

** aansluitend zingen: Hoor Gij van Israël **(61-III)**